

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Formy závěti

Autorka: Barbora Berešová

Oponent diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Barborou Berešovou je zaměřena na dědické právo. Detailní pozornost je věnována zejména závěti a jejím formám. Je tak zřejmé, že námětem bližšího zkoumání je problematika poměrně úzce vymezená a současně jasně ohraničená. Právě uvedené však jistě neznámá, že by se nejednalo o tématiku hodnou náležitě pozornosti. Závěť coby specifické jednostranné právní jednání činěné *mortis causa* je dlouhodobě jedním z nejméně formalizovaných právních jednání, které právní úprava zná. Důvody jsou zřejmé. Vůle zůstavitele musí zůstat zachována v pokud možno jasně dané a předvídatelné podobě i v okamžiku, kdy zůstavitel sám již není schopen projev své vůle zopakovat, změnit, doplnit či vysvětlit. V poměrech celého občanského zákoníku je z těchto důvodů v porovnání se všemi ostatními zde předvídanými typy právních jednání věnována formě závěti zdaleka největší pozornost. Jde přitom o úpravu nejen zajímavou, ale současně též o úpravu přinášející řadu výkladových otázek a sporných momentů. Většina z nich již byla od vydání občanského zákoníku zmapována v odborné literatuře, mnohé však na ustálený výklad zatím čekají. Je tedy nepochybné, že bližší zpracování dané problematiky v ucelené podobě diplomové práce je nejen vhodné, ale může přinést i celou řadu nových postřehů a podnětů. Volbu tématu je tak možné hodnotit jednoznačně pozitivně.

Diplomantka svůj výklad člení do tří částí, pomineme-li *Úvod a Závěr*. První je nazvána *Závěť* a zaměřuje se dle své vnitřní struktury na zásady dědického práva, podmínky platnosti závěti, výklad a rozsah závěti, připadnutí pozůstalosti dědicům a na uvolněný podíl a jeho přirůstání. Druhá část nazvaná *Formy závěti* se zabývá postupně historickým vývojem možných formálních podob závětí a dále se již zaměřuje na samotné jádro práce, tedy na formy závěti v současnosti (kap. 2.2). V dané partii je podán na cca padesáti stránkách postupný výklad jednotlivých dnes zákonem upravených forem závěti. Práce je zakončena třetí částí nazvanou *Další dědické tituly a pořízení pro případ smrti*. Tato část se dále dělí na kapitoly 3.1 *Právní důvod dědění* a kap. 3.2 *Pořízení pro případ smrti*. Uvedené rozčlenění textu je jistě jedním z možných. Je však třeba současně říct, že mohlo být pojato poněkud přehledněji, resp. intuitivněji. Čtenář může být poněkud překvapen tím, že jedna z hlavních částí se nazývá toliko *Závěť*, ač samotná práce pojednává dle svého názvu jen o jejích formách. Zbytečný (resp. přesněji předvídatelný) se zdá být výklad v rámci kap. 1.2.4.1 *Forma závěti*. Více mohlo být také dbáno na zdůraznění jádra výkladu, které je autorkou poněkud schováno v podkapitole jedné z hlavních částí.

Věcná a obsahová úroveň zpracování je ovlivněna kvalitou užívaných odborných zdrojů a rozsahem jejich užití. Daný přístup vede k tomu, že se autorka dopouští minima věcných pochybení, resp. její případná sporná tvrzení se minimálně v určitém rozsahu obvykle opírají o některý z užitých zdrojů. To však jistě neznámá, že by v práci nebylo možné zaznamenat některá dílčí zjednodušení, popř. nepřesnosti (tak kupř. na s. 29 autorka uvádí, že holografní závěť nemůže být pořízena osobou nevidomou – z jejího výkladu však není zcela zřejmé, které ustanovení občanského zákoníku takovou

možnost vylučuje třeba i u osob, které osleply až v pokročilém věku a umí a mohou psát a podepisovat se; na s. 73 zase autorka uvádí, že dědická posloupnost je testamentární nebo intestátní a pomíjí tak možnou existenci dědické smlouvy), jde však o jevy víceméně ojedinělé. Uvedené rozsáhlé užívání relevantních zdrojů vede však na druhou stranu nutně také k tomu, že mnohé části práce mají značně popisný charakter a kopírují více méně výklad podaný v užívaných publikacích (příkladem může být pojednání o vývoji závětního práva na s. 15 a násl.). Diplomantka, vedena osvědčenými zdroji, pak nenachází příliš prostoru pro vlastní invenci a kreativitu, což je jistě škoda, neb je zřejmé, že zvolené problematice dobře rozumí a náležitě se v ní orientuje.

Formální stránka zpracování je na odpovídající úrovni. Autorka se dopouští pouze zcela omezeného množství prohřešků proti pravidlům pravopisu, překlepů a jiných formálních pochybení. Text je jednotně formátován a členěn.

Ke zpracování práce byl využit dostatečný počet literárních zdrojů (byť některé části výkladu čerpají poněkud monotématicky jen z jednoho či ze dvou z nich). Dostatečně jsou zohledněny i výstupy rozhodovací soudní praxe. Při automatické kontrole autorské originality provedené systémem Theses byla zjištěna poměrně značná shoda s jinými kvalifikačními pracemi. Největší z nich dosahovala podle výstupu z daného systému úrovně podobnosti 24 %. Při bližším nahlédnutí do daného výstupu je však zřejmé, že míra této podobnosti (nikoliv tedy doslovné shody) je dána ve zcela převažujícím rozsahu tím, že obě práce čerpají z totožných zdrojů. Shody jsou tak nalézány jak v textu, který je autorkami obou porovnávaných prací parafrázován, tak především totožnou podobou citačního aparátu, jimiž jsou obě práce doplněny. Lze patrně obecně konstatovat, že v případě práce obdobného zaměření užívající rigidní terminologie dědického práva se nelze shodám s pracemi jiných autorů tak jako tak zcela vyhnout.

S ohledem na vše výše uvedené je možné konstatovat, že posuzovaná diplomová práce splňuje základní kritéria kladená na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Výhrady učiněné ke strukturování práce i některé výtky k jejímu obsahu jsou toliko dílčího rázu. Z práce jasně plyne velmi dobrá orientace autorky ve zvoleném tématu i zájem o něj. Práci proto k obhajobě **doporučuji** a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou, popř. výbornou v závislosti na úspěšném zvládnutí obhajoby.

Otázky k obhajobě:

- 1) Musí znát svědci obsah alografní závěti? Je možné, aby odsvědčili závět, jejímuž obsahu nerozumí?
- 2) Je dle Vás současná podoba úpravy závětního práva, resp. přesněji řečeno forem závěti dostatečná? Jaké největší nedostatky dle Vás občanský zákoník v daném směru obsahuje a jak by měly být napraveny?